

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσμήνη

οἴμοι. φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατήρ
ὥς νῶν ἀπεχθὴς δυσκλεῆς τ' ἀπώλετο, 50
πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων διπλᾶς
ὄψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῶ χερί.
[ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον·
τρίτον δ' ἀδελφῶ δύο μίαν καθ' ἡμέραν 55
αὐτοκτονοῦντε τὼ ταλαιπώρῳ μόρον
κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπαλλήλοιν χεροῖν.
νῦν δ' αὖ μόνᾳ δὴ νῶ λειμμένα σκόπει
ὄσῳ κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βία
ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν. 60
ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι
ἔφυμεν, ὥς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχουμένα.]
ἔπειτα δ' οὔνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων,
καὶ ταῦτ' ἀκούειν κᾶτι τῶνδ' ἀλγίονα.
ἐγὼ μὲν οὔν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς 65

ξύγγνοιαν ἴσχειν, ὥς βιάζομαι τάδε,
τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι· τὸ γὰρ
περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: « ἔπειτα μήτηρ καὶ..... ἄνδρας οὐ
μαχουμένα.»

40 ΜΟΝΑΔΕΣ

2. α. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεῖ ἡ Ισμήνη να ἀποτρέψει τὴν Ἀντιγόνη ἀπὸ τὴν
εκτέλεση τοῦ ἔργου που ἔχει σχεδιάσει.

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

β. Να ἀναλύσετε τὸ ἥθος τῆς Ισμήνης ὅπως αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὸ μονόλογό της.

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

3.α. Να κλιθοῦν στὶς πλάγιες πτώσεις τὰ οὐσιαστικά: ἔπος, ὄψεις, ψῆφον

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

β. Να γίνουν οἱ χρονικὲς ἀντικαταστάσεις: ἀκούειν, πείσομαι

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

4. Να γίνῃ ἀναλυτικὴ σύνταξη τῆς πρότασης: «ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον.»

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

5. Να γράψετε δύο νεοελληνικά ομόρριζα γιὰ καθεμία ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις:
ἀπώλετο, ἔφυμεν, πείσομαι, πράσσειν

10 ΜΟΝΑΔΕΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ 18-12-2011

B1. κι ύστερα η μάνα και η γυναίκα του, διπλό όνομα,
πεθαίνει ντροπιασμένη με μια πλεχτή θηλιά·
τρίτο κακό, τα δυο μας αδέρφια,
που αλληλοσκοτώθηκαν οι δυστυχημένοι
μέσα στην ίδια μέρα, βρήκαν αμοιβαίο θάνατο
με χέρι που σήκωσε ο ένας πάνω στον άλλο.
Και τώρα πάλι, σκέψου πόσο ατιμωτικά θα χαθούμε
εμείς οι δυο, που έχουμε μείνει ολομόναχες,
αν παραβούμε την απόφαση και τη βασιλική εξουσία παραβιάζοντας το νόμο.
Αλλά πρέπει να σκεφτείς το εξής, ότι δηλαδή από τη μια γεννηθήκαμε γυναίκες
και από την άλλη δεν επιτρέπεται να τα βάζουμε με άντρες·

2. α) Η ξεκάθαρη πλέον δήλωση της Αντιγόνης ότι προτίθεται να αψηφήσει το διάταγμα του Κρέοντα και να θάψει το νεκρό σώμα του αδελφού της προκαλεί τρόμο στην Ισμήνη (« οἶμοι ») , η οποία επιχειρεί να την μεταπείσει. Για να το επιτύχει , επικαλείται αρχικά την τραγική μοίρα της γενιάς τους (στ. 49 - 60 , επιχειρήματα συναισθηματικού χαρακτήρα), κάτι που είχε κάνει προηγουμένως και η Αντιγόνη , όμως για τον ακριβώς αντίθετο λόγο από εκείνη : στόχος της Αντιγόνης ήταν να πείσει την Ισμήνη για την ανάληψη κοινής δράσης προκειμένου να ταφεί ο Πολυνείκης · στόχος τώρα της Ισμήνης είναι να ενσταλάξει στην ψυχή της Αντιγόνης το συναίσθημα του φόβου για συνέχιση των οικογενειακών συμφορών σε περίπτωση απείθειας προς την κρατική εξουσία αποτρέποντάς την από την εκτέλεση του σχεδίου της. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Ισμήνη , στην προσπάθειά της αυτή , καταλογίζει προσωπική ευθύνη στα μέλη της οικογένειάς της για όσα τραγικά τους συνέβησαν (πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων, αὐτὸς αὐτουργῶ χερί, αὐτοκτονοῦντε), ενώ χρησιμοποιεί λέξεις που δείχνουν το φρικώδες των πράξεών τους και το ατιμωτικό τέλος τους (ἀπεχθής, δυσκλής, διπλᾶς ὄψεις ἀράξας, λωβᾶται βίον, ἐπαλλήλοιν χεροῖν). Η Ισμήνη δεν αρκείται όμως σε επιχειρήματα συναισθηματικού χαρακτήρα αλλά παραθέτει και μια σειρά επιχειρημάτων που βασίζονται στην κοινή λογική (στ. 61 - 68): α. είναι γυναίκες , κι αυτό σημαίνει ότι είναι από τη φύση τους αδύναμες να αντιπαρατεθούν στους άντρες (στ. 61 - 62) [το επιχείρημα στηρίζεται στην κρατούσα κατά την αρχαιότητα αντίληψη περί κατωτερότητας του γυναικείου φύλου έναντι του ανδρικού και της συνακόλουθης υποταγής του σ' εκείνο] β. οι άνθρωποι που διοικούν την πόλη είναι πολύ ισχυρότεροι από εκείνες · η παραδοχή αυτή τις υποχρεώνει να πειθαρχούν στα κελεύσματά τους, ακόμη κι όταν δεν τους είναι αρεστά (στ. 63 - 64) [το επιχείρημα αναφέρεται στις σχέσεις αρχόντων και αρχομένων

υιοθετώντας την άποψη περί παθητικής αποδοχής εκ μέρους των δεύτερων των αποφάσεων των πρώτων]γ. είναι παράλογο να επιδιώκει κανείς πράγματα που υπερβαίνουν τις δυνάμεις του (στ 68) [το επιχείρημα έχει γνωμολογικό χαρακτήρα και εκφράζει έναν από τους βασικούς κανόνες του αρχαίου ελληνικού τρόπου ζωής , την τήρηση του μέτρου σε κάθε έκφανση του ανθρώπινου βίου · πρόθεση της Ισμήνης είναι να δείξει στην αδελφή της ότι το σχέδιό της είναι πρακτικά ανεφάρμοστο]. Παρά τη στάση της αυτή , η Ισμήνη γνωρίζει ότι η απόφασή της να μη συμπράξει στην ταφή του αδελφού της είναι ηθικά μεμπτή - κάτι που την κάνει να νιώθει τύψεις - και πως έρχεται σε αντίθεση με τους άγραφους και απαρασάλευτους θεϊκούς νόμους(στ. 65 -66). Όμως δηλώνει πως θα πειθαρχήσει τελικά στη βασιλική διαταγή (στ.67) , επειδή δεν έχει το ψυχικό σθένος να πράξει το αντίθετο. Επομένως, η Ισμήνη δεν ενεργεί έτσι από σύνεση και σωφροσύνη ή από αδιαφορία για τους οικείους της αλλά από δειλία και φόβο.

β) Η Ισμήνη υποτάσσεται με φόβο στη δύναμη του ισχυρού - όντας πρόθυμη να υπακούσει και στις πιο οδυνηρές εντολές (64). Κι ωστόσο μέσα στην αδύναμη ψυχή της ζει η συναίσθηση του όρθου. Έτσι ζητάει συγχώρη- ση από τους χθόνιους θεούς, γιατί είναι αναγκασμένη από "ανώτερη βία" ν' αποφύγει μια υποχρέωση απέναντί τους. Ο χαρακτήρας της Ισμήνης ενσαρκώνει τον αδύνατο ανθρώπινο τύπο που ξέρει να υποχωρεί και να συμβιβάζεται και ν' αποδέχεται παθητικά τη μοίρα του. Τα επιχειρήματα που επιστρατεύει για ν' αποτρέψει την αδελφή της δηλώνουν ότι ποτέ δεν θα είχε τη δύναμη να αρθεί στο ύψος στο οποίο είναι προορισμένη να φτάσει η Αντιγόνη. Παρ' όλ' αυτά η ηπιότητα και η αυτοσυγκράτηση του θυμικού της, το μειλίχιο ύφος της, η βαθιά αγάπη της προς την αδελφή της και ο κρυφός θαυμασμός της γι' αυτήν την κάνουν να παρουσιάζεται αρκετά συμπαθητική.

3 α) της οψεως, τη οπει, την οπιν
των οψεων, τοις οψεσι, τας οψεις
του ἔπους, τῷ ἔπει, τὸ ἔπος
τῶν ἐπῶν, τοῖς ἔπεσι(ν), τὰ ἔπη
της ψήφου, τη ψήφω, την ψήφον
των ψήφων, τοις ψήφοις, τας ψήφους

β) ακούειν [ενεστώτας], - [παρατατικός], ακούσιν [Μέλλων], ακουσαι [Αόριστος], ακηκοέναι [Παρακείμενος], - [Υπερσυντέλικος

πείθομαι [ενεστώτας], ἐπειθόμην [παρατατικός], πείσομαι / πεισθήσομαι [Μέλλων], ἐπιθόμην, ἐπέισθην [Αόριστος], πέπεισμαι / πέποιθα [Παρακείμενος], ἐπεπείσμην / ἐπεποίθειν [Υπερσυντέλικος

4. μήτηρ: υποκείμενο του ρήματος λωβάται
γυνή: υποκείμενο του ρήματος λωβάται
διπλοῦν :επιθετικός προσδιορισμός στο έπος
ἔπος: παράθεση στο μητηρ και στο γυνη
πλεκταῖσιν :επιθετικός προσδιορισμός στο αρτάναισιν
ἀρτάναισι : δοτική του μέσου στο λωβάται
λωβᾶται : ρήμα
βίον: αντικείμενο του ρήματος λωβάται

5. ἀπώλετο: απώλεια, απωλεσθέντα
ἔφυμεν: φύση ,φυτικός
πείσομαι:πείσμα, πειστικός
πράσσειν: πράξη , πρακτικός